

VUODEN 2024 ARVIOINTIKERTOMUKSEN VASTINEET

ARVIOINTIKERTOMUKSESSA TODETUT TOTEUTUMATTA JÄÄNEET TAI MITTARIEN PERUSTEELLA HEIKOSTI TOTEUTUNEET TAVOITTEET JA MUUT VASTAUKSET

Selvitykset toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviontiin perustuvat pääosin lautakuntien antamiin vastineisiin.

1 Luku

1.4 ARVIO TILINPÄÄTÖSKIRJAN LAADUSTA, LUOTETTAVUUDESTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA

Kokonaisuutena vuoden 2024 tilinpäätös on hyvin laadittu ja selkeälukuinen. Siitä selviävät mm. suunnitelman mukaiset poistot ja kunnan omistusosuudet. Henkilöstöraportti on laaja ja sisältää monia esim. työhyvinvoinnin arvioinnissa olennaisia mittareita. Taloudellinen raportointi on erittäin laajaa ja seikkaperäistä, ja selvästi tilinpäätöskirjan kattavuutta pyritään parantamaan vuodesta toiseen. Vertailua muihin kuntiin tulisi kuitenkin kehittää.

- *Vertailuja muihin kuntiin on mahdollista tarkastella käyttöön otetussa tiedolla johtamisen järjestelmässä. Ohjelmaan tullaan antamaan myös luottamushenkilöille tunnukset. Lisäksi Valtionkonttorin seurantajärjestelmä tutkikuntia.fi -palvelusta löytyy vertailutietoa. Vertailussa on hyvä tiedostaa se, että kustannusrakenne kunnissa ei välttämättä ole aivan samanlainen.*

Tavoitteiden ja mittareiden asettaminen

Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen tavoitteiden ja mittareiden huolelliseen miettimiseen, jotta kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien tarpeita tuotettaisiin vaikuttavasti, laadukkaasti, taloudellisesti ja siten, että toiminta on kestävää pitkällä aikajänteellä (JHS 199 -suositus).

- *Ruskon kunnalle rakennetaan tiedolla johtamisen järjestelmää. Samassa yhteydessä pyritään uudistamaan toimialakohtaisia mittareita.*
- *Toimialat kartoittavat koko ajan paremmin toimivampia mittareita, joita voisi hyödyntää seurannassa. Lisää asiasta toimialakohtaisissa vastineissa.*
- *Tiedolla johtamisen järjestelmästä löytyy valtionkonttorin kuntakohtaisten vertailutietojen seurantaosio. Järjestelmään on jo nyt laadittu verrokkikuntien vertailualusta.*
- *Vertailutietoja tarkasteltaessa on kuitenkin hyvä huomioida se, että onko tiedossa eroja. Mm. vuokratkustannukset määritellään eri kunnissa hyvin eri tavoin.*

2 RUSKON TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Verrattaessa tilinpäätöksen tuloslaskelmaa alkuperäiseen 2024 talousarvioon, suurin muutos on tuloksen yli 1,2 miljoonan ylitys, jonka taustalla ovat toimintakatteen paraneminen 0,88 miljoonalla eurolla sekä verotulojen noin 0,4 miljoonan ylitys. Eli kunta käytti ennakoitua vähemmän rahaa suhteessa muihin tuloihin (esim. tonttimyynti) ja sai ennakoitua enemmän verotuloja. Tämä johti merkittävään tuloksen parantumiseen, vaikka valtionosuudet jäivät alle arvioidun. Siitä, minkä verran kulusäästöistä on pysyviä

säästöjä, ja minkä verran loppuvuoden 2024 tiukan säästöohjelman takia myöhempään siirtyneitä kuluja, olisi hyvä olla kartalla.

- *Kunnanhallitukselle on annettu erillisellä sähköpostilla selonteko 3.2.2025 vuoden 2024 säästöjen toteutumisesta. Samalla annettiin selvitys vuoden 2025 menosäästöistä. Sama selvitys on toimitettu valtuustolle 27.3.2025 sähköpostitse.*

2.3. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

KUNNANHALLITUS

Kunnan omistama osuus Ruskon liikekulman kiinteistöistä tulisi saada johonkin käyttöön. Sisäilmaongelmien takia kylmilleen jätetylle kiinteistölle purkaminen ja korvaaminen jollain muulla on lautakunnan saaminen tietojen perusteella todennäköisin vaihtoehto, mutta asian suhteen pitäisi tehdä päätöksiä. Nykytilanne ei palvele kuntaa eikä kuntalaisia.

- *Asia on valmisteilla.*

Kunnan hankintojen asiantuntijatyöryhmän suositusten pohjalta kunnan kaikki sopimukset tulisi saattaa digitaaliseen muotoon. Kaikki puitesopimukset tulisi käydä läpi ja tarvittaessa uusia niin että kaikki sopimukset on saatettu tiedoksi kunnanhallitukselle ja/tai asiasta vastaavalle lautakunnalle.

- *Keskushallinto on rekrytoimassa harjoittelijaa, jonka tehtävä on käydä kunnan sopimuksia lävitse ja saattaa ne sähköiseen järjestelmään. Työ on tarkoitus aloittaa heti, kun oikea henkilö saadaan rekrytoitua.*

Tavoite johdon raportointityökalu otetaan käyttöön vaiheittain eri vuosina.

- *Raportointityökalun käyttöönotto käynnistettiin vuoden 2024 lopulla. Toimialat ovat vuoden 2025 aikana rakentaneet omia näkymiään. Esihenkilöille tiedolla johtamisen järjestelmää esiteltiin 31.9.2025. Luottamushenkilöiden näkymä käydään lävitse lokakuun 2025 lopulla. Käyttöönoton jälkeen pohditaan saman ohjelmistotuottajan osavuosikatsaus-, kk-raportointi-, tilinpäätös- ja talousarviotyökalun käyttöönottoa. Raportointityökalu tulisi yhteismitallistamaan ja ryhdyttämään toteumaseurantaa koko kunnan osalta.*

Joukkoliikenne

Tavoite kasvattaa asiakasmäärää ei toteutunut 2024.

- *Asiakasmäärän kasvuun vaikuttaa useat eri tekijät. Asiakasmäärä pieneni huomattavasti 2024 joidenkin koulukuljetusreittien poistuessa Merttelän koulun lakkauttamisen vuoksi.*

Kaavoitus ja maankäyttö

Kunta ei voi vaikuttaa muiden omistamien tonttien tarjontaan, eikä sitä kannata asettaa kunnan tavoitteeksi.

- *Huomioidaan seuraavassa talousarviossa.*

Tavoite kunnan asettamien tonttimyyntitavoitteiden toteutuminen.

- *Tonttikauppa on selkeästi hiipunut edellisvuosiin nähden johtuen yhteiskunnallisesti huonosta tilanteesta.*

Tavoite ajantasaisen maankäytön suunnittelusta mittarin ollessa yleiskaavat ja kaavamuunnokset

- *Inflaatio ja korkojen nousu lamaannutti rakentamista koko Suomessa. Kunnan uusien tonttien yhdyskuntatekniikan rakentaminen ei vielä käynnistynyt, kun uusien kaava-alueiden toteuttaminen*
- *Kaavoituskonsultti on luvannut kaavaehdotusaineiston vuodelle 2025, joten osayleiskaavan hyväksyntäkäsittely olisi vuonna 2026.*
- *Keskustan asemakaava: kaavaluonnoksen lausunnoissa vaadittiin arkeologisen ja rakennusinventoinnin laatimista. Nämä selvitykset hidastivat kaavaehdotuksen laatimista.*

OPETUS- JA VARHAISKASVATUSLAUTAKUNTA

Vastine käsitelty 1.10.2025 opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa

Perusopetus:

Peruskoulun opetuksen laadun arvioinnin osana on käytetty oppiainekohtaisten valtakunnallisten kokeiden tasoa sekä 6.-luokkalaisille suunnattuja kokeita luonnontieteissä ja suomen kielessä ja kirjallisuudessa. Näiden osalta tavoitteet toteutuivat tulosten noustessa yli valtakunnallisen keskiarvon. Tarkastuslautakunnan esille nostama aihe siitä, että kansallisten tulosten osalta olisi aiheellista tarkastella sijoitusta tarkemmin ja tulokset olisi syytä sitoa aikaisempiin vuosiin, on aiheellinen. Nykyinen valtakunnallinen kokeiden malli ja varsinkin 6.-luokkalaisille suunnatut kokeet eivät tue tulosten tarkempaa tarkastelua. Maassa on kuitenkin kehitetty oppimistulosten arviointia mm. oppimisentutkimuksen osana. On syytä tutkia vaihtoehtoisia kokeita oppimisen laadun arviontiin.

Vuodesta 2023 asti on perusopetuksen tavoitteissa kiinnitetty huomiota nuorten henkiseen hyvinvointiin. Oppilaiden hyvinvointituloksia on mitattu Edulyzer- sovelluksella. Vastauksien määrä on tippunut edellisen vuoden noin 15 000 vastauksesta hieman alle 10 000 vastaukseen. Onkin syytä tarkastella myös hyvinvointitiedon mittaamisen päivittämistä.

Poissaolojen kasvaneeseen määrään on kiinnitetty erityistä huomiota lukuvuonna 2024-2025. Asiaa painotettiin syksyn 2024 koulujen vanhempainilloissa esittämällä tilastotietoa viimeisten lukuvuosien poissaolotuntimäärien kasvusta. Kouluissa on käytössä ajantasainen poissaolojen tarkastelu työpöytäsovelluksen avulla. Ruskon kunta on mukana sitouttavan kouluyhteisötyön jatkojalostamisessa ja juurruttamisessa. Poissaolojen vähentämisen ja kouluun sitouttamisen työ on aktiivista kaikissa kouluissa.

Harrastamisen Ruskon mallin kerhotoiminta ja koordinaatio on toteutunut hyvin kaikilla Ruskon kouluilla. Kerhotoimintaa on järjestetty kaikilla kouluilla koulupäivän päättymisen jälkeen. Toimintaa kehitetään aktiivisesti yhdessä hyvinvointitoimialan kanssa.

Varhaiskasvatus:

Lasten määrä varhaiskasvatuksessa riippuu ikäluokkien koosta ja lasten ikäjakaumasta. Arvio lapsimäärästä on tehty talousarvioon vuoden 2023 syksyllä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrän mukaan (toimintakausi 2023-2024). Tilinpäätöksen lapsimäärä on 31.12.2024 lapsimäärän mukainen. Syksyllä 2024 siirtyi iso ikäluokka kouluun ja alle kolmevuotiaita lapsia on tullut tilalle. Tämä on osaltaan aiheuttanut suuren eron lapsimäärissä.

Valtuuston hyväksymät tavoitteet vuodelle 2024 saavutettiin varhaiskasvatuksessa pääsääntöisesti hyvin. Omien päiväkotien täyttöaste sekä yksityisen varhaiskasvatuksen määrä kunnassa toteutuivat tavoitteissa.

esitettyllä tavalla. Yhteistyö esi- ja alkuopetuksen kanssa oli suunnitelmallista, säännöllistä ja toimivaa. Nivelluokkaa ei kunnassa enää ole ja siksi sen osalta tavoite ei toteutunut.

Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset olivat pääsääntöisesti tavoitteiden mukaiset, mutta vastausprosentti jäi erittäin alhaiseksi. Tuen toteutumisen osalta keskiarvo oli 4, joten tavoitetta, jossa keskiarvon tulisi olla yli 4, ei saavutettu. Asiakastyytyväisyyskyselyä ollaan muokkaamassa niin, että kyselyn eri osa-alueet jaetaan kolmeen erilliseen kyselyyn. Ensimmäisessä kysytään varhaiskasvatuksen palveluohjauksesta ja aloituksesta (syksy), toisessa tuen toteutumisesta (vuodenvaihe) ja kolmannessa pedagogisesta toiminnasta (kevät). Tällä muutoksella pyritään saamaan vastausprosenttia nostettua korkeammaksi. Kyselyt ovat kohdennettuja, lyhyempiä ja nopeasti täytettäviä. Pedagogisen toiminnan kysely tehdään samansisältöisenä myös kasvatusvastuulliselle henkilökunnalle. Keväällä 2024 oli paljon muutoksia siirryttäessä väistötiloihin Karhukallion rakentamisen vuoksi ja siksi ei kyselyä tehty henkilökunnalle kevään aikana. Pedagogista toimintaa arvioidaan kuluvana vuonna kansallisen laadunarviointikysely Valssin avulla. Valssi piti ottaa käyttöön jo vuonna 2024, mutta hanke viivästyi ja sen käyttöönotto siirtyi vuoteen 2025.

Talousarviossa esitetty arvio kotihoidon tuen käytöstä on informatiivinen ja kertoo kotihoidon tukea saavien lasten määrästä ja sen myötä myös yleisesti kotihoidossa olevien lasten määrästä. Valtakunnallisena tavoitteena on varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto ja siksi tämä tavoite on kirjattu myös talousarvioon. Kehittämiskohteena on määritellä tämä tavoite selkeämmin talousarviossa.

Päiväkotikohtainen erittely, lapsikohtaisine hintoineen, tullaan toteuttamaan vuoden 2025 tilinpäätökseen. Olemme hankkineet Vatti-tietokannan (Vertikal), jonka avulla voidaan vertailla ympäristökuntien lapsikohtaisia hintoja kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, sekä Palse-tietokannan, joka kertoo palvelusetelin lapsikohtaisen hinnan suhteessa muihin kuntiin. Myös näitä tietoja tullaan käyttämään toiminnan suunnittelussa ja raportoinnissa, mm. seuraavassa toimintakertomuksessa.

HYVINVOINTILAUTAKUNTA (5.8.2025)

Hyvinvointitoimialaan liittyvät arviointikertomuksen huomiot ja kannanotot

Hanketoiminta

Arviointikertomuksessa todetaan, että toimialalla on osallistuttu hankkeisiin, joiden vaikuttavuus on riittävällä tasolla ja kunnan oma rahoitusosuus pieni. Käytäntöä jatketaan, ja hankkeita valitaan osana suunnitelmallista ja käytännön työtä vahvistavaa kehittämistoimintaa. Kehittämishankkeita seurataan säännöllisesti osana lautakuntatyöskentelyä.

Kirjastopalvelut

Ruskotalon väistötilaratkaisu on ollut aktiivisessa käytössä pienuudestaan ja yhteiskäytön haasteista huolimatta. Uusien tilojen valmistuminen parantaa tilannetta. Koulujen kanssa tehty yhteistyö on ollut laajaa ja innovatiivista, ja tapahtumien määrä on kasvanut. Kirjaston käyttö alkaa lähestyä määrältään koronapandemiaa ja vanhan pääkirjaston sulkua edeltävää tilannetta. Henkilöstö on joutanut poikkeuksellisissa tilanteissa kiitettävällä tavalla.

Nuorisotyö

Koulunuorisotyö on otettu käyttöön, ja sen jatkaminen nähdään laajasti perusteltuna. Tätä johtopäätöstä tukee myös se, että kunta on saanut toimintaan valtionavustusta jo kolmanteen kehittämiskauteen. Tehtävää esitetään vakinaistettavaksi vuoden 2026 talousarvion laadinnan yhteydessä. Nuorisotilat ovat

toimineet hyvin, ja Ruskotalolla tilojen läheisyys koulukeskukseen on avointa nuorisotyön vaikuttavuutta lisäävä tekijä, vaikka yhteiskäyttö aiheuttaakin omia haasteita. Vahdon nuorisotilan osalta on jatkossa syytä tarkastella tilan käyttöastetta. Etsivän nuorisotyön kirjattu asiakasmäärä oli vähäinen, vaikkakin tosiasiallisesti nuoria tavoitettiin moninkertainen määrä mm. jalkautumalla toisen asteen oppilaitoksiin. Yhtenä taustatekijänä on etsivän nuorisotyön kirjaamiskäytännöt, joihin osa asiakkaista ei halua sitoutua. Toimintaa ollaan arvioimassa ja kehittämässä jatkossa yhdessä mm. juuri perustettujen elinvoimapalvelujen kanssa. Yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten ja Varhan kanssa on tarpeen edelleen kehittää.

Toiminnalliset tavoitteet ja investointien toteuma

Esteettömyyden edistämisen investointiprojekti ei toteutunut suunnitellusti vuonna 2024, kuten toiminnallisten tavoitteiden arvioinnissa todetaan. Investointiprojektien seuranta on toteutettu säännöllisesti hyvinvointilautakunnan kokouksissa, ja lautakunta on hyväksynyt myös ko. projektin etenemisen. Kyseinen investointi jäi toteutumatta säästötoimenpiteiden vuoksi, ja osa pienemmistä esteettömyyteen liittyvistä hankinnoista katettiin käyttötalousmenoina. Syksyllä 2024 annetut talouden tehostamisohjeet sisälsivät hankintakiellon, joka koski myös investointiprojekteja. Monialainen esteettömyystyöryhmä ei myöskään tunnistanut kiireellisiä investointikohteita kunnan kiinteistöympäristössä, mikä osaltaan vaikutti siihen, ettei investointia viety eteenpäin.

Sisäinen laskutus

Vuonna 2023 tapahtunut poikkeuksellisen suuri sisäinen laskutus johtui pääosin Ruskotalon muutostöistä. Vuoden 2024 laskutus palautui normaalitasolle. Sisäisen laskutuksen läpinäkyvyyttä tulee arviointikertomuksen mukaan kuitenkin edelleen parantaa ja mahdolliset poikkeamat tulee jatkossa perustella tilinpäätöksessä. Hyvinvointitoimiala on korostanut tätä tarvetta jokaisessa tilinpäätökseen sisältyvässä selonteossa sisäisestä valvonnasta.

TEKNINEN LAUTAKUNTA (18.9.2025)

Asiakastytyvyyden tavoitteita ei saavutettu, muuta kuin jätehuollossa ja vesihuollossa. Syynä on syksyn 2024 tehdyt palvelusoleikkaukset, jotka näkyvät suoraan asiakastytyvyydessä.

Vesihuoltolaitos: 'Vesihuoltolaitoksen tulos oli talousarviota parempi, mutta kuitenkin tavoitetta huonompi. Tuloksessa on sisällä tuotto kunnalle 145 th, joka on 3%. Tilinpäätöksessä tuotto on 2, 5 % eli tulos on varsin hyvä ja lähellä tavoitetta. Vesihuollon maksuperusteet on tarkistettu 1.3.2024, joten korjaustoimenpiteet on jo tehty.

Vesimittareiden vaihtomäärä jää vuodesta toiseen selvästi tavoitteesta. Mittareiden vaihtotahtia tulisi nopeuttaa.' Vesihuoltolaitoksella on tehty taksatarkasteluselvitys ja tällä pyritään saamaan tulos kannattavaksi. Vesimittareiden vaihtotyötä pyritään tehostamaan.

RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖASIAT

Rakennus- ja ympäristölautakunta toteaa vuoden 2024 arviointikertomuksesta, että lautakunnan osalta ei ole erityisiä huomioitavia asioita. Talousarvioesitykseen sidotut tavoitteet on saavutettu suunnitellusti.

Käsittelyajan osalta vuosi 2026 tuo muutoksia, kun rakentamislain 68 a §:ää sovelletaan 1.1.2026 alkaen. Kunnan on vuoden 2026 alusta alkaen ratkaistava rakentamislupahakemus kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn. Puhtaan siirtymän sijoittamisluvan ja poikkeuksellisen tai erityisen

vaativan suunnittelutehtävän rakentamishankkeen rakentamisluvan käsittelyaikatakuu on kuusi kuukautta. Jos käsittely viivästyy, kunnan on palautettava rakentamislupamaksusta 20 prosenttia kultakin viivästyneeltä kuukaudelta, ellei viivästys ole aiheutunut hakijasta.

Tämä tuo muutoksia myös rakennusvalvontaohjelmistoihin.

2.3.4 Joukkoliikenne

Vastine joukkoliikenteen 2024 toteumamuutokseen annettiin kohdassa 2.3.

Selvityksen lisäksi on hyvä huomioida, että koululipputulo on laskennallinen 2,30 e/oppilas/kyyti. Kyseinen kustannus ei kata täysin koulukuljetusten todellista kustannusta.

3 TILINTARKASTUKSEN HAVAINNOT

Ruskon kunnan Hallintosäännön § 65 mukaan **”Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta”.**

Tilintarkastusyhteisö kiinnitti siis huomiota puutteisiin, joihin myös valtuustossa on kiinnitetty toistuvasti huomiota. Suuret muutokset tulisi saattaa valtuusto tietoon nykyistä nopeammin.

- Määrärahojen ylitysten ja alitusten tuomisesta valtuuston käsittelyyn on muistutettu jokaisessa johtoryhmässä. Samalla tietoja määrärahamuutoksista käydään lävitse.
- Mahdollisia alituksia ja ylityksiä käydään myös lävitse toimialojen kanssa käydyissä erillisissä palaverissa ja annetaan heille valmisteluun liittyviä ohjeistuksia.
- Joidenkin tulojen ja menojen osalta muutosten tuominen valtuustolle on hankalaa etupainotteisesti.
- Lisäksi tällä hetkellä toimintakatteen ulkoisten ja sisäisten erien ylitysten ja alitusten toteumaa on vaikea arvioida ja siksi usein tieto lopullisesta on vasta tammikuussa eli tulevana vuonna, kun lopullinen tilinpäätös valmistuu. Tämä johtuu siitä, että sisäisten erien lopullista määrää ei tällä hetkellä pystytä arvioimaan. Sisäisten erien käsittelyyn tullaan esittämään muutoksia.
- Ruskon kunta osallistuu TOSI-hankkeeseen, missä on tavoitteena kehittää sisäistä laskentaa.

Kaavoituksen ja maankäytön toimintakatetta on vaikea arvioida tonttimyyntin vaihtelevuuden vuoksi. Kunta voi kuitenkin muuttaa tämän (tai minkä tahansa muunkin) sektorin sitovuustasoa halutessaan muuttamatta yleisiä sitovuustasoja. Hallintosääntöä voi muutenkin tarvittaessa muuttaa niin että se vastaa tarkoituksenmukaisia käytännön prosesseja. Hallintosäännön tehtävänä ei ole asettaa kohtuuttomia vaatimuksia vaan järkevät yhdessä sovitut raamit kunnan toiminnalle.

- Otetaan asia esille laadittaessa talousarviota vuodelle 2026.

Tilintarkastusraportti suosittelee käsittelemään kunnan osakkuusyhteisönä As Oy Ruskolaa, josta kunta omistaa 33,26 %. Tilinpäätöksellä ei mainita kunnan omistusosuutta eikä perusteluja yhdistelemättä jättämiselle. Nämä tiedot tulisi olla kunnan tilinpäätöksellä selkeästi esitettyinä.

- Tilinpäätökseen 2024 lisättiin tilintarkastajan pyynnöstä perustelut yhdistelemättä jättämisestä. Perusteena on ollut vähäinen liikevaihto. Vuoden 2025 tilinpäätökseen osakkuusyhteisö huomioidaan konsernitilinpäätöksessä.

Tilintarkastusraportti suosittelee kehittämään kunnan kirjanpitojärjestelmää niin että mahdollisimman suuri osa tiedoista saadaan poimittua automaattisesti Valtiokonttorin järjestelmään.

- *Otetaan huomioon kehittäessä järjestelmiä.*